

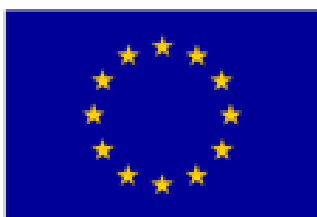

Magyar Helsinki Bizottság

A Magyar Helsinki Bizottság jelentése az Emberi Erőforrások

Minisztériuma Budapesti Javítóintézetében

2014. március 11-12-én tett látogatásról

A jelentés elkészítését az Európai Unió „Alapvető jogok és polgárság” programja támogatta. Tartalmáért a kizárólagos felelősséget a Magyar Helsinki Bizottság viseli, az semmilyen vonatkozásban nem tekinthető úgy, mint amely az Európai Unió véleményét tükrözi.

Emberi Erőforrások Minisztériuma Budapesti Javítóintézete (Szőlő u. 60.)

Monitorozó látogatás időpontja: 2014. március 11-12.

1. Az Intézettel kapcsolatos általános információk

A látogatás során Juhász Péter intézetvezető és Pinkéné dr. Pálföldi Tünde Növekedési Iroda vezető nyújtott segítséget a Magyar Helsinki Bizottságnak a monitorozáshoz, az együttműködés kifejezetten konstruktív és informatív volt.

Az intézetvezető (aki több mint két évtizede a gyermekvédelem területén dolgozik) 2011 óta igazgatója az intézetnek. A korábbi intézeti vezetés tevékenységével kapcsolatosan az igazgató tájékoztatása szerint több büntetőfeljelentés született bántalmazás, hivatali visszaélés és más bűncselekmények gyanúja miatt, a megindult büntetőeljárások folyamatban vannak. A vezetőváltást követően a személyi állomány nagyobb része lecserélődött, elbocsátások és közös megegyezéses jogviszony megszüntetések útján.

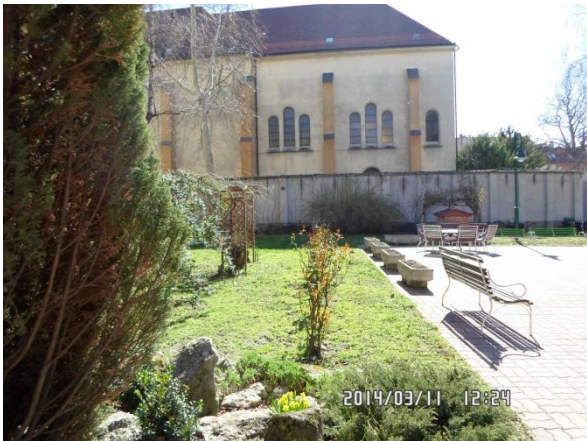
1996 előtt az intézet huzamosabb időn át javítóintézeti nevelésre ítélt, értelmi fogyatékos, speciális nevelési igényű fiatalok befogadására volt kijelölve. 1996. május 1-jét követően a jogszabályváltozások következtében lehetővé vált az előzetes letartóztatás javítóintézetben történő végrehajtása. Ennek következtében változott meg az intézet profilja, és jelölték ki (kizárólagosan) előzetes letartóztatásba helyezett fiatalok befogadására.

A jelentés elkészítése során a fiatalok és gyermekkorú fogvatartottak elnevezése helyett az intézet által használt („gyerek” vagy „gyermek”) kifejezést alkalmazzuk, elhelyezésükre szolgáló helyiségekre pedig szintén az intézet által használt terminológiát („háló”). A megfigyelők álláspontja szerint az intézeti terminológia helyes, hiszen az nem stigmatizálja a gyerekeket.

2. Fizikai körülmények

2.1 Elhelyezés

Szobák

A látogatás napján 107-volt az intézetben lévő gyermekek száma. Bár az intézet alapító okiratában 100 elhelyezhető személy szerepel, november óta folyamatosan több gyereket helyeznek el itt. Az igazgató elmondása szerint ez a mértékű túlszűfolttság nem okoz gondot, minden csoportszobában van pótágy, általában egy emeletes ágy felső ágya, körülbelül 130 gyereket tudnak elhelyezni pótágyak igénybe vétele nélkül.

A csoportba helyezésnél az intézetnek figyelembe kell vennie a rendelkezési jogkör gyakorlójának a büntársak elkülönítésére vonatkozó utasítását is. Az intézet a nevelőotthoni egység kedvezőtlen építészeti struktúrája mellett is törekszik a nevelési csoportok megfelelő szeparációját biztosítani. Az intézetben jelenleg összesen nyolc csoport van (a csoportok száma függ az elhelyezett fiatalok számától), amelyek tagjai a mindennapi életvezetés során is külön csoportot képeznek. Egy befogadó csoport, három általános csoport, egy pszichopedagógiai csoport, és egy reszocializációs csoport van, illetve két csoportba helyezhetőek el a 16 év alattiak. A befogadó csoport készíti fel a gyerekeket az intézeti életre, megismerik az intézet szabályait. A legfeljebb 30 napos ott-tartózkodás alapján dönt az intézet arról, hogy az új gyereket melyik végleges csoportba indokolt elhelyezni. A csoport speciális jellegéből adódóan az itt elhelyezett gyerekek nem vesznek részt a munkafoglalkoztatásban, csupán önkiszolgáló tevékenységet végeznek.

A további csoportok az alábbiak:

1-2. csoport: Az 'A' épület első emeleten vannak elhelyezve, a kertben (kertészetben), illetve az udvaron dolgoznak.

3-4. csoport: Az 'A' épület második emeletén elhelyezett gyerekek a mosodában, varrodában dolgoznak. A 4. számú nevelési csoport az intézet pszichopedagógiai csoportja, ide kerülnek az értelmi fogyatékos, szenvedélybeteg, pszichés tünetekkel küzdő fiatalok.

5-6. csoport: Az 'A' épület harmadik emeletét kettéosztották, az itt elhelyezett 5. és 6. nevelési csoportnak szeparált lakóegységet tud biztosítani az intézet. Az 5. csoport a súlyosabb disszociális tünetekkel rendelkező fiatalok elhelyezésére szolgáló reszocializációs csoport a műhely, a 16 éven aluliak befogadását biztosító 6. csoport a kisállat simogató foglalkoztatási helyen dolgozik.

7. csoport: A 'B' épület 2. emeletén egy új lakóegységet alakítottak ki a 7. számú nevelési csoport részére, ahol szintén csak 16 évesnél fiatalabb gyerekek vannak elhelyezve. A csoport a kézmű munkafoglalkoztatási helyen dolgozik délelőttönként. Óvodapedagógus foglalkozik velük óvodapedagógiai módszerekkel. Hajtogatnak, ragasztanak, színdarabot adnak elő intézeti rendezvényeken.

A hét végleges nevelési csoport hét munkafoglalkoztatási helyen dolgozik a munkahét két napján. A végleges csoportba kerüléssel kapcsolatban a Szakértői Bizottság - a gyermekek személyisége, képességei, a csoportok dinamikája, stb. alapján megtett - javaslata alapján az intézet igazgatója dönt.

Az intézet rendtartása a délutánokra csoportonként két nevelő és három gyermekfelügyelő jelenlétét írja elő. A három gyermekfelügyelőből ketten éjszakás, egyikük pedig délutános gyermekfelügyelői státuszban dolgozik. Ennek megfelelően a nevelési csoportokhoz délutánonként többnyire két nevelő és egy gyermekfelügyelő van beosztva. Eltérés a 4. számú pszichopedagógiai és a 7. számú 16 éven aluliak csoportjában van, mivel az ott elhelyezett gyermekek sajátos igényeire, valamint az intézet szakmai programjának hatékonyabb végrehajtására tekintettel délutánonként három nevelő dolgozik. A nevelő dönti el, hogy melyik gyermek alszik alsó, illetve felső ágyon. A hat fős csoportszoba 24 m²-es (4+2 fő). A 4 fős csoportszoba 15 m²-es (3+1 fő)

Az ágyak mérete kb. 2x1 méter, a szekrényeké 0,5x1,85 méter – a nettó mozgástér ugyan nem éri el a gyerekek esetén álláspontunk szerint követendő, az Emberi Jogok Európai Bírósága által a (Kalashnikov v. Russia. ítélet kelte 2002. július 15, kérelem száma 47095/99) ügyben lefektetett standardot (4 négyzetméter/fő), ugyanakkor a hazai fogvatartási viszonyok között kiemelkedőnek tekintendő.

Első találkozáskor a napszaknak megfelelően köszönünk „három és...”. Ébresztőtől tízóraig „Jó reggelt”, vacsoraig „Jó napot” vacsora után „Jó estét”. Elbúcsúzáskor elköszönünk három és „Viszontlátásra”! A nap során a többi alkalommal hangosan nem köszön a csoport. Épületen belül felnőtt érkezésekor felállással történik a tiszteletadás, kifelé fordulással: épületen kívül felállással csak az intézet vezetőit köszöntik a csoportok. A köszönés a munkatárs utasítására történik a heti felelős vezényletével, vagy a felnőtt távolléte esetén az érkezést elsőnek észlelő növendék vezényletével.

Házirend 5.6.1.

Feltűnő, hogy az egész intézet tele van a gyerekek rajzaival, a szobák festésére kapnak engedélyt azzal, hogy maguknak kell lefesteni a korábbi dekorációt is.

A gyermekek nevelők jelenlétében engedéllyel ülhetnek le és minden, velünk való találkozáskor hangosan, egyszerre köszönnek.

A felső szinti elhelyezések esetén a szobák természetes fényviszonyai megfelelőek azzal a megszorítással, hogy a közterületre nyíló ablakokat

résnyire lehet csak nyitni annak érdekében, hogy a gyermekek a külvilággal engedély nélkül ne kommunikáljanak és tiltott tárgyat se adhassanak be nekik. A biztonsági szempontból adekvát megoldás azonban a fényviszonyokat rontja, a látogatáskor napos idő volt, az utcafronti szobák ezzel együtt félhomályosak voltak. Emellett a körülmények a szellőzést is nehezítik, melyet a nyári időszakban az intézet tájékoztatása szerint azzal kompenzálunk, hogy a gyerekek foglalkozásai alatt, amikor a körletben nem tartózkodnak, keresztvizet hoznak létre a légáramlás elősegítése érdekében.

Az intézet lakóhelyiségeinek földszinti és első emeleti szintjein a természetes fény mennyisége (az embertelen bánásmód tilalmát nem sértő módon ugyan, de) nem megfelelő, ezen azonban az intézet adottságai miatt minden valószínűség szerint csak jelentősebb anyagi ráfordítással lehetne javítani. Ugyanitt a szellőzés is elégtelen, ami a csatornarendszer aktuális problémái miatt mindenütt érezhető – nem erős, de kétségtelenül jelenlévő – bűzt eredményez. Ugyanakkor az újonnan kialakított részleg, amit 2013 júliusában adtak át, olyan tiszta, modern, a természetes fény és szellőzés olyan mértékű, amit a megfigyelők Magyarország egyetlen intézetében sem láttak eddig.

Az intézet ezzel kapcsolatban megjegyezte, hogy az intézet „A” épületének földszintjén elhelyezett befogadói csoport hálói és tanulószobája nyugati tájolású, az emeleti lakóegységek pedig keleti és nyugati tájolásúak. A csoportok vizesblokkjai északra néznek. A „B” épület emeletén elhelyezett 7. számú nevelési csoport lakóegységei déli tájolásúak. Az intézet vezetésének megítélése szerint – a beépítettség távolságaira tekintettel – a természetes fény bejutásának nincs akadálya (egyik szinten sem), az ablakok nyithatósága a fényviszonyokat szintén nem rontja. Az intézet speciális feladatköre

miatt valamennyi ablakon biztonsági üveg van, az „A” épület közterületi frontján ún. reflux-üveg került beépítésre. A speciális üveg ugyan kismértékben csökkentheti a természetes fény bejutását, de az intézet megítélése szerint a lakóegységek ettől nem félhomályosak. A speciális üvegek a biztonsági követelmények teljesítésén túl csökkentik a szomszédos panelházakból történő belátás lehetőségét, valamint részben alkalmasak a forró nyári napokon a hő- és fény mennyiség bejutásának megakadályozására is.

A pára és a kellemetlen szagok megszüntetése érdekében valamennyi vizesblokkban elszívó berendezés van beépítve, amely jelenleg is működőképes. Emellett az „A’ épület közös termeiben mennyezeti ventilátor segíti a hűtést és a légcserét.

2.2 Ellátás, napirend

- Étkezés
-

Az intézetben helyben főznek, ahol a gyermekek teljes körű ellátást kapnak. Valamennyi étkezés az erre a célra rendszeresített, az udvaron keresztül megközelíthető étkezőben történik. A gyerekek általános beszámolója szerint az étel jó, a megfigyelők – akik ugyanazt az ételt fogyasztották a látogatás során - tapasztalatai ezt alátámasztják. A környékbeli lakosok is sokan innen visznek ebédet. Az étkező higiéniai szempontból kifogástalan.

Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek	Szombat	Vasárnap
Zöldtea - 183 KJ Tojáskrém 100 g - 489 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 1 033 KJ PAPRIKA KALIFORNIAI - 17 KJ	Gyümölcsstea - 183 KJ Sajt szelet - 480 KJ RAMA - 310 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 1 033 KJ KÍGYÓUBORKA - 9 KJ	Karamell - 889 KJ BAROMFIPÁRIZSI - 400 KJ RAMA - 310 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 1 033 KJ RETEK, FEKETE, FRISS - 13 KJ	Zöldtea - 183 KJ Sajtkrém - 830 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 1 033 KJ KÍGYÓUBORKA - 9 KJ	Tejeskávé - 839 KJ Szezámkrém - 458 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 1 033 KJ RETEK, FEKETE, FRISS - 13 KJ	Gyümölcsstea - 183 KJ Halkrém - 432 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 1 033 KJ PAPRIKA KALIFORNIAI - 17 KJ	kakao - 880 KJ KALÁCS (FOSZLÓS) - 1 197 KJ MÉZ (DOBOZOS 30 G) - 123 KJ VAJ, TEAVAJ - 313 KJ
Gyümölcsstea - 183 KJ KEFÍR, SOVÁNY - 243 KJ KIFLI, KORPÁS - 464 KJ	TEJ, PASZTORÓZOTT (1,5 %) - 630 KJ TÖNKÖLY SZILVÁS PÁRNA - 1 512 KJ	Zöldtea - 183 KJ SAJT, MEDVE (25G/DB) - 72 KJ KIFLI, KORPÁS - 464 KJ	kakao - 880 KJ TÖNKÖLY PIZZÁS CSAVART - 1 512 KJ	Gyümölcsstea - 183 KJ JOGHURT - 408 KJ KIFLI, KORPÁS - 464 KJ	MUZLISZELET - 348 KJ	TUROS PITE (57 G) - 966 KJ
Burgonyaleves 3. - 713 KJ Szárzabab főzelék 3. - 1 729 KJ Sült oldalas - 1 441 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 1 033 KJ	Gyümölcsleves 3. - 651 KJ Brassói aprópecsenye 3. - 1 213 KJ sült burgonya - 1 545 KJ CSEMEGE UBORKA - 30 KJ	Csirkeragu leves 3. - 743 KJ Rakott karfiol 3. - 2 072 KJ	Paradicsomleves 3. - 715 KJ hentesokány - 1 344 KJ Főtt burgonya 3. - 948 KJ	Zöldségleves 3. - 602 KJ Keltáposztafőzelék 3. - 955 KJ Vagdalt pogácsa sertéshúsból 3. - 1 530 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 1 033 KJ	Daragaluska leves 3. - 740 KJ SAJTAL TÖLT. PULYKAMELL - 0 KJ Rizi bizi 3. - 1 358 KJ CSEMEGE UBORKA - 30 KJ ESTIKE - 1 378 KJ	Hamis gulyásleves 3. - 1 507 KJ Keszeházi tarhonya - 2 369 KJ
NARANCS - 258 KJ	MANDARIN - 378 KJ	NARANCS - 344 KJ	BANAN - 882 KJ	ALMA - 260 KJ	KORTE - 436 KJ	ALMA - 260 KJ
Sajtos metélt 3. - 2 100 KJ ALMA - 260 KJ	MEGGYLE 100% - 588 KJ Házi húskrém - 1 159 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 2 066 KJ LILAHAGYMA - 50 KJ TÚRÓ RUDI (30 G) - 446 KJ	Túróval töltött zsemle 3. - 2 257 KJ	Citromos tea - 183 KJ TÉLISZALÁMI - 894 KJ RAMA - 310 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 2 066 KJ PAPRIKA KALIFORNIAI - 17 KJ RIZSDÉSZERT - 512 KJ	Sült virsli - 1 689 KJ Franciasaláta 3. - 1 060 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 2 066 KJ	NARANCSLE 100% - 576 KJ KENŐMÁJAS - 2 722 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 2 066 KJ PÁRÁDICSOM - 29 KJ	Citromos tea - 183 KJ SAJT, CAMPING LIGHT - 576 KJ KENYÉR (FÉLBARNA) - 2 066 KJ PAPRIKA KALIFORNIAI - 17 KJ

- Ruházat

Befogadáskor a gyerekek ruháit minden esetben fertőtlenítik. Szükség esetén a gyermekeknek ruházatot biztosítanak, melyet részben adományból (pl. cipő) is kipótolnak. Az intézetben mindenki hordhatja a saját ruháját, ugyanakkor a konfliktusok megelőzése érdekében drága, márkás felsőruházat és cipő viselésével kapcsolatosan felhívják a hozzátartozó figyelmét a kockázatokra, illetve nagy értékű ruházati cikket a szobákban elzárva kell tartani és csak tárgyalásra, kihallgatásra lehet viselni. Értékes ruhaneműt csak engedéllyel lehet saját pénzből is vásárolni.

- Zsebpénz, díjazás

Az előzetesen letartóztatott fiatalok az intézet rendtartásának előírása alapján zsebpénzellátásban nem részesülnek. Akik gyermekotthonból vagy nevelőszülőtől jönnek, családi pótlékot kapnak. A gyermekek hetente négy napot az iskolában, két napot a munkafoglalkoztatási helyen töltenek. A napi munkaidő a délelőtti órarendhez igazodik (4x45 perc naponta), amelyért a gyermekek díjazásban részesülnek. Az intézet rendtartásának előírásai szerint a díjazás mértéke nem lehet kevesebb a kötelező legkisebb órabér 30 %-ánál, ez a ténylegesen munkával töltött idő alapján gyermekeként havi 2-4 ezer forintot jelent. A fogvatartottak ebből tudnak vásárolni: csoportonként összeírják, hogy mit szeretnének, és a nevelő veszi meg nekik. Szinte kivétel nélkül egyenlő arányban járulnak hozzá a vásárláshoz.

- Napirend
a gyerekek napirendje hétfőtől szombatig a következőképpen néz ki:

<u>Napirend</u>	
<u>Hétfőtől – Szombatig</u>	
06.30	Ébresztő (tisztálkodás, körletrend kialakítása, szellőztetés, takarítás)
07.00	Sorakozó, létszámmellenőrzés, reggeli vezetői szemle szintenként 5-10 perces időeltolással
07.05	Csoportonkénti átvonulás a reggelizés a rendészet és a csoporthoz beosztott munkatársak irányításával és közreműködésével csoportonként. Sorrend az I., II. majd III. szint végül a befogadó csoport. Reggeli, reggelit követően szabadlevegőn tartózkodás, illetve dohányzás
07.30	Átadás – átvétel, létszámmellenőrzés, munkavezetők munkahelyre kísérik a munkafoglalkoztatásra beosztott növendékeket, az éjszakai gyermekfelügyelők iskolába kísérik az oktatásra kiírt növendékeket
07.40	Munkafoglalkoztatás, iskolai tanítás kezdete
09.20 – 10.00	Húsz perces tízórai szünet iskolában majd a munkafoglalkoztatáson, szabadlevegőn tartózkodás, létszámmellenőrzés
12.00	Délelőtti foglalkozások befejezése. Csoportok visszaindulása az iskolából, valamint a munkafoglalkoztatási helyekről a nevelőotthonba, tisztálkodás, sorakozó, létszámmellenőrzés
12.30	Szintenként 10 perces időeltolással vezetői szemle (délelőtti események, fegyelem, intézkedések kihirdetése, feladatok meghatározása), csoportok átadása a délutáni nevelőknek
12.40	Csoportonkénti átvonulás az ebédhez, szintenkénti időeltolással, ebéd
13.10	Ebéd után szabadlevegőn tartózkodás, dohányzás időeltolással
14.00	Heti terveknek megfelelő nevelőotthoni foglalkozás (nevelési órák, korrepetálás, sport, könyvtár, bibliai ismeretek, ismeretterjesztő foglalkozások, kommunikáció, kiscsoportos és terápiás foglalkozások, szakkörök) Közben 15.25 órakor létszámmellenőrzés, uzsonna, utána szünet, szabadlevegőn tartózkodás, dohányzás
17.30	Sorakozó a vacsorához, létszámmellenőrzés, vacsora szintenkénti időeltolással az ebédhez hasonlóan, majd szabadlevegőn tartózkodás, dohányzás
18.30	Körletrendezés, tisztálkodás, takarítás, szemle
19.30	Egyéni szabadidő, televízió nézés (a kiírásnak megfelelően), játék, zenehallgatás, beszélgetés. A rendészet irányítása mellett a csoportok az étkezések sorrendjéhez hasonlóan levonulnak levegőzni, dohányozni.
20.30	Sorakozó, létszámmellenőrzés. A csoportok átadása az éjszakai gyermekfelügyelőknek,
21.30	Takarodó, villanyoltás

Minden csoportnak van televíziója a közösségi helyiségben, előre le kell adni, hogy mit szeretnének nézni, az agresszív műsorokat és egyes híreket nem lehet nézni.

3. Befogadás

Az újonnan érkezők személyiségének, értelmi képességének, egészségi állapotának felmérése érdekében az intézet – jogszabályi kötelezettségének eleget téve – szakértői csoportot működtet. A szakértő csoport pszichológusa, gyógypedagógusa, gyermekorvosa és bőrgyógyásza végzi el a befogadókori a szükséges vizsgálatokat, melynek során feltérképezik a gyermek igazolt és tényleges tudásszintje és értelmi fejlettsége közötti esetleges eltéréseket. Az eredmények alapján a szakértők javaslatot tesznek az igazgatónak, hogy a fiatakorút melyik végleges csoportban helyezték el. Ez a vélemény képezi az alapját a nevelők által készített egyéni nevelési tervnek is, amely kijelöli a gyermek nevelése során alkalmazandó személyiségfejlesztés irányát és tartalmát.

Az intézet az elmondottak alapján már 2011. első felétől kezdve törekedett a szakmai létszámot mentálhigiénés szakemberekkel bővíteni, felismerve e szakemberek kiemelt szerepét a gyermekek fejlesztésében. Ennek eredményeként 2012 őszén megalakult a Mentálhigiénés, Módszertani és Egészségügyi Szolgálat, amely – teljes állásban dolgozó - gyermekorvos-pszichológus vezetésével végzi a mentálhigiénés csoporttal kapcsolatos feladatokat. A Szolgálat munkatársai egészségügyi ellátást biztosító szakápolók és szakorvosok, pszichodiagnosztikai feladatokat ellátó pszichológusok, gyógypedagógusok, és terapeuták, közül kerülnek ki a Szakértői Bizottság tagjai is. Új módszereket is alkalmaznak, ilyen például az ún. világjáték.¹ Az intézet igazgatója kiemelten fontosnak tartja a magasan képzett szakértők foglalkoztatását, mivel adott esetben az intézet által adott vélemény súlyát ez – minden bizonnyal helytálló – tapasztalata szerint növeli.

Sokszor súlyos bőrbetegségekkel kerülnek ide a gyerekek, ezért az intézet – a kötelező orvosi és pszichiáteri foglalkoztatás mellett – bőrgyógyász szakorvost is alkalmaz. Mivel nem ritka a drogfüggő gyermek sem, az intézet munkáját addiktológus is segíti.

A befogadó csoportban általában 30 napot töltenek, de gyakran már 20 nap után áthelyezik őket a végleges csoportjukba.

Befogadókori általános a bélféreg elleni gyógyszeres kezelés, továbbá szükség esetén rüh elleni kezelést is kapnak a gyerekek. A befogadás általában 40 percig tart, ezalatt a szállító rendőrök is ott maradnak az intézet területén. Ekkor kell nyilatkozniuk a gyermekeknek arról is, hogy a szállítással kapcsolatban van-e panaszuk. Amennyiben a befogadásra előállított gyermekek külsérelmi nyomot észlelnek, vagy a rendőrségi fogdából, büntetés-végrehajtási intézetből, másik javítóintézetből átkísért

¹ Polcz Alaine által kidolgozott játékdinamikus és terápiás módszer, amely a félelmek, vágyak, konfliktusok, traumák feltárására szolgál és gyakran a családi struktúrába is betekintést enged

gyermek azt állítja, hogy bántalmazták, orvosi vizsgálatot rendelnek el. Erről jegyzőkönyvet is fel kell venni, amelynek egy példányát az átkísérést végző szervnek, valamint az intézet törvényességi felügyeletét ellátó ügyészségnek is meg kell küldeni. Ilyen esetre azonban az intézet új vezetésének időszaka alatt még nem volt példa.

4. Kapcsolattartás

- Látogató fogadása

Havonta egy óra vagy kétszer félóra asztali beszélő az általános szabály a személyes kapcsolattartásra, ezen kívül van jutalombeszélő és jutalomtelefonálás. Ez a gyakorlat a jogszabály szöveg szerinti értelmével összhangban van. A megfigyelők ugyanakkor megjegyzik, hogy a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 2015. január 1-jétől hatályos módosítása értelmében az előzetes letartóztatottnak havi két alkalommal van lehetőségük látogató fogadására, a jogszabály módosításának célja nyilvánvalóan a családi kapcsolatok

erősítése volt. Érdemes megfontolni a látogatás tartamának növelését, különösen gyermek- és fiatalok esetében.

Az intézet fontosnak tartja megjegyezni, hogy a családi kapcsolatok fenntartását, erősítését kiemelkedő jelentőségűnek tartják, és a lehetőségek kedvezőbbé válása esetén (alacsonyabb gyermeki- és magasabb rendészeti létszám) már a fent idézett törvényi rendelkezés hatálybalépése előtt is szándékukban áll bővíteni a gyermekek látogatásának lehetőségét.

A látogatási időszak alatt a gyermekek egyszerre négy látogatót fogadhatnak, akik közül a látogató-helyiségben, egy időben legalább egy, de maximum két személy lehet nagykorú. Minden esetben értesítik a gyermeket, ha a hozzátartozó (pl. anyagi okokból) nem tud megjelenni. A látogatás során ritkább kivételtől eltekintve a testi érintkezés nem megengedett, mely szigorú a megfigyelők álláspontja szerint indokolt enyhíteni különös tekintettel arra, hogy a legtöbb büntetés-végrehajtási intézetben is van lehetőség – legalább a látogató érkezésekor és távozásakor a fizikai kontaktusra, felnőtt korú fogvatartottak esetében is. A megfigyelők álláspontja szerint az érintkezés korlátozása a köszönésnél akkor lehet indokolt, ha a fogvatartottal, illetve meghatározott látogatójával kapcsolatban konkrét adat merül fel, hogy megsértette vagy megkísérelte megsérteni a javítóintézet rendjét, pl. tiltott tárgyat hozott be.

Nemsokára az intézet legtöbb helyiségében kamerákat szerelnek fel, így a látogató helyiségben is, ez is nyilvánvalóan csökkenti a fizikai kontaktusból eredő esetleges kockázatokat. A látogatással kapcsolatban a 12–14 évesekre is ugyanazok a szabályok vonatkoznak. Vannak a gyerekek között, akik már maguk is apák, s ebben az esetben a látogatáskor meg szokták engedni, hogy kézbe vegye a gyermekét. Van olyan, akinek a fogvatartás megkezdése előtt született meg a gyermeke, az ügyészségnél kezdeményezték, hogy tarthassa vele a kapcsolatot.

Az új, bővített kamerarendszer átadása a Magyar Helsinki Bizottság látogatását követően, 2014. április 7-én megtörtént.

Egy előzetes letartóztatását töltő gyermek elmondása szerint saját újszülött kisfiával való kapcsolattartásra nem kapott ügyési engedélyt azzal, hogy az újszülött édesanyja a bűntársal azonos lakcímrre van bejelentve. Az előzetes letartóztatását töltő gyermek elmondása szerint ugyanakkor a gyermek édesanyja nem kapcsolattartója a bűntársnak. A megfigyelők álláspontja szerint felmerül az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. Cikkében szabályozott magánélethez való sérelme (az intézeti felelősségi körén kívül). Az intézet alternatív megoldást keres a kapcsolattartásra a jogszabályi kereteken belül, illetve folyamatban van új kapcsolattartási kérelem elbírálása az ügyészségen. A Magyar Helsinki Bizottság munkatársa megkereste a Somogy Megyei Főügyészséget és tájékoztatást kért az ügyről. A megkeresésre válasz a jelentés elkészítéséig nem érkezett.

Az intézet tájékoztatása szerint a Kaposvári Járási Ügyészség 2014. 03. 19. napjával engedélyezte a fogvatartott fiatakorúnak, hogy kapcsolatot tartson az élettársával. Az engedély március 27-én érkezett meg az intézetbe.

- Telefonálás

A gyermekek telefont nem tarthatnak maguknál, hívást nem fogadhatnak. Telefonbeszélgetést saját költségükre folytathatnak kéthetente, regisztrálást és engedélyezést követően, nevelői ellenőrzés mellett, - azokkal a hozzátartozókkal illetve azzal a személlyel, akivel a kapcsolattartás engedélyezett, és abban a telefonszám rögzítve van - naponta 13-20 óra között, az intézményben elhelyezett, nyilvános telefonon keresztül. A beszélgetési idő egy alkalommal legfeljebb öt perc lehet.

A kívánt számokat a nevelő tárcsázza. A lehetőségekhez mérten azonosítja a hívott felet és ellenőrzi a beszélgetést. A növendék a készülék külső hallgatóját a nevelői engedélyt követően emelheti fel. A telefonbeszélgetés biztonsági okokból megszakítható. A telefonos kapcsolattartásról a nevelő nyilvántartást vezet. A telefonálás tényét a fiatakorú aláírásával igazolja.

Ellenőrzés nélkül folytathat a fiatakorú telefonbeszélgetést ügyvédjével, az egyház képviselőjével, emberi, kisebbségi jogok képviselőjével, de a telefonhívás kezdeményezése ez esetben is ugyanúgy történik, mint egyéb hívás kezdeményezésekor.

Az igazgató a fiatakorú kérelmére – méltányos esetben – engedélyezhet további telefonbeszélgetést is.

A telefonálással kapcsolatosan felmerült a BVFon rendszer bevezetése – jelenleg kártyás telefonok üzemelnek. A megfigyelők álláspontja szerint minden olyan megoldás, mely a telefonálási tarifák emelését eredményezi, a kapcsolattartást nehezíti, és különösen sérelmes lehet a gyerekekre nézve.

- Levelezés

A levelezés korlátlan gyakorisággal történhet, azonban ellenőrzés mellett. A megfigyelés során elhangzott, hogy egyes esetekben a kézbesítésig eltelhet több hét is, azonban az erre vonatkozó panaszok szórványosak és konkrétumokat nélkülözőek voltak.

Az intézet a leveleket biztonsági okokból ellenőrzi. Félreértésből fakad az az állítás, hogy „a kézbesítésig eltelhet több hét is”, mivel megítélésük szerint az intézet hibájából ilyen eset még nem fordult elő.

- Ügyvédi beszélő

Külön rendszeresített helyiségben zajlik az ügyvédi beszélő. Az ügyvédi beszélő helyiség ellenőrzésére rendszeresített eszköz telepítését a megfigyelők szemrevételezéssel nem észlelték.

A gyermekek nagy részének kirendelt védője van. A kirendelt védők tevékenységével kapcsolatban több panasz merült fel (nem is találkoztak, csak a

tárgyaláson, nem fellebbezett az előzetes letartóztatás elrendelése ellen pedig a megfigyelők álláspontja szerint is ennek helye lett volna), ez egybevág a Helsinki Bizottság ezzel kapcsolatos kutatási eredményeivel.²

5. Eltávozás, kimenő, szabadság, intézetben belüli mozgás

A javítóintézetben végrehajtott előzetes letartóztatás során eltávozás, kimenő, betegszabadság nem engedélyezhető.

A súlyosan beteg hozzátartozó meglátogatását, ill. hozzátartozó temetésén való részvételt a Rendtartása szerint a rendelkezési jogkör gyakorlója engedélyezi. Ilyen esetben az intézet székhelye szerinti rendőri szervet kell megkeresni a fiatalok kísérése miatt. Az intézetben kívülről szállítás eseteiben a rendőrség minden alkalommal alkalmazza a bilincset és legtöbb esetben a vezetősíjait is, ezért sokan inkább lemondanak arról, hogy családtagjuk temetésén ott legyenek. Vidéki temetés esetén gyakran olyan rövid az idő, hogy nincs idő megszervezni a temetésen való részvételt.

Büntetőügyben történő idézés alapján a bíróság székhelye szerint illetékes rendőri szerv biztosítja a szállítást, a nyomozó hatóság részéről kért előállítás esetén pedig a nyomozást végző rendőrség látja el ezt a feladatot (ez utóbbihoz a rendelkezési jog gyakorlójának idézése szükséges). Külső egészségügyi vizsgálat esetén is az intézet székhelye szerinti rendőrség biztosítja a kísérést.

Az előzetesen letartóztatott fiatalok az intézetben belül délelőtt az iskolai osztályuk/munkafoglalkoztatási helyük szerinti csoportokhoz tartozóan, délután a nevelési csoportjuk szerinti beosztásban, felnőtt munkatárs felügyelete mellett együtt mozognak. Az udvaron történő egyéni vagy kiscsoportos mozgás is felnőtt kíséretével történik. Az intézetnek a gyermekek csoportokba való beosztásánál és az intézetben belüli mozgásánál is figyelembe kell vennie a bűntársak elkülönítésére vonatkozó ügyészi utasításokat.

6. Fenyítések, jutalom

Évente kb. 15 fegyelmi eljárást folytatnak le az intézetben, majdnem mindig egymás sérelmére elkövetett erőszakos cselekmény (pl. verekedés) gyanúja miatt. A cselekmény súlyára tekintettel fegyelmi eljárást minden esetben indítanak, de feljelentésre csak akkor kerül sor, ha a cselekmény eléri a bűncselekmény szintjét. Előfordult már egymás sérelmére elkövetett szexuális erőszak is, az intézet természetesen ezek esetében is minden büntető törvénykönyvbe ütköző cselekmény miatt feljelentést tesz.

Korábban évente átlagosan 15 súlyosabb fegyelemsértés miatt kellett fegyelmi eljárást elrendelni, 2013-ban azonban erre 29 alkalommal került sor. A fegyelmi bizottság ezek közül mindössze egy esetben tudta fegyelmi büntetés kiszabása nélkül lezárni az ügyet.

Fegyelmi eljárásnak elrendelésének oka	Fegyelemsértések száma
Tiltott kapcsolattartás	1
Lopás	3
Verekedés/társának bántalmazása	17
Szökési kísérlet/szökés	5
Tiltott drog használat	1
Ellenőrizetlen gyógyszer szedése	1
Szexuális jellegű cselekmény	0

² Lásd még: <http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Vedtelenul.pdf> és http://helsinki.hu/wp-content/uploads/MHB_Ki_rendelt_itt_vedot_2012.pdf

A fegyelmi ügyek közül az intézet elmondása alapján hat olyan jellegű volt, hogy azt – a Rendtartásban meghatározottak alapján – rendkívüli eseményként jelentették. Nyolc esetben kérték az intézet székhelye szerinti rendőrkapitányságtól vizsgálat lefolytatását és a szükséges intézkedések megtételét. Az esetek túlnyomó többségében azonban feljelentéssel nem éltek, helyette a rendelkezésükre álló információk és bizonyítékok megküldésével bejelentést tettek a rendőrségnél annak megállapítását kérve, hogy történt-e bűncselekmény. Amennyiben igen, úgy kérték az eljárás lefolytatását is.

Gyakori, hogy a hozzátartozók drogot próbálnak bedobni az intézet területére, ekkor minden esetben feljelentésre kerül sor.

2013-ban igazgatói megrovást 41, míg az egyes társas szórakozásból meghatározott időre való kizárást 15 esetben alkalmazott az intézet.

A Rendtartás ezek mellett lehetőséget ad az intézetnek arra is, hogy a fegyelmi eljárással kapcsolatos okok miatt sor kerüljön az előzetes letartóztatás végrehajtási helyének megváltoztatására. Ilyen intézkedéssel akkor élnek, ha a fegyelemsértés súlya ezt megköveteli, ha az adott fiatalok tartósan szembeszegül az intézet rendjével, vagy ha magatartásával súlyosan veszélyeztetni társai, ill. az intézet biztonságát. 2013-ban hét alkalommal (összesen 14 gyermek esetében) élt az intézet ezzel a lehetőséggel, tehát a fegyelmi ügyek egynegyedében.

Az igazgató tájékoztatása szerint amennyiben egy dühöngő gyermek megrúgja, illetve megüti a rendészt, feljelentést tesznek, és a rendőrségre bízják a probléma megoldását. Az intézet nevelői jogszabály alapján közfeladatot ellátó személynek minősülnek.

Az intézetben kialakított motivációs rendszer igazodik az intézeti hierarchiához, így a jutalmazás/büntetés az érdem/fegyelemsértés mértékétől függően különböző szinteken (gyermekfelügyelői, nevelői, igazgatói, stb.) történhet.

7. Oktatás, foglalkozások

A Magyar Helsinki Bizottság több esetben is figyelmeztetett arra, hogy a tankötelezettség korhatárának 18 évről 16 évre csökkentése rontja a büntetés-végrehajtási intézetekben és javítóintézetekben fogva tartott gyermekek integrációs esélyeit, egyben nagyban megnehezíti maguknak a fogvatartást végrehajtó intézeteknek a munkáját is. Az iskola adta motivációs lehetőségek, valamint az idő értelmes, szabályozott és életkornak megfelelő eltöltése híján a gyerekek nagy eséllyel kerülnek a passzivitás és erőszak örvényébe, ami nem csak az ő megkapaszkodási lehetőségeiket rombolja, hanem többletfeladatot ró az intézményekre és fokozza az őrzés kockázatát.

Megnyugvással tapasztaltuk, hogy a Szőlő utcai intézet súlyának megfelelő jelentőséget tulajdonít az iskolai nevelésnek, és az intézetben minden gyermek jár iskolába. A Házi rend még azokat is erre kötelezi, akik a köznevelési törvény alapján kivonhatnák magukat a tanulásból.

Az intézményben nincs önálló működési engedéllyel rendelkező iskola, a délelőtti szaktanárok feladata a gyermekek vizsgára történő felkészítése a különböző tantárgyakból. Az intézet ezért „külsős iskolával” kötött együttműködési megállapodással biztosítja a gyermekek számára az oktatásban való részvétel lehetőségét és a tanulói jogviszony fenntartását. Ez előnyös a gyermekek számára, mivel így bizonyítványukban nem egy javítóintézet, hanem egy „polgári” iskola neve jelenik meg, ez pedig pozitív hatást gyakorolhat a későbbi munkavállalási lehetőségeikre is. Az intézet jelenleg az Életes Máttyás Újpesti Speciális Iskolával, a Mándy Iván Szakképző Iskolával és a Montessori Erzsébetvárosi Gimnáziummal működik együtt a fiatalok oktatása érdekében.

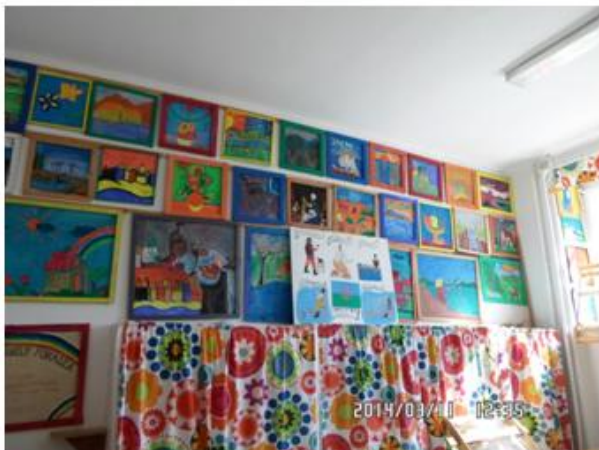
A 4–12. osztályos oktatás megfelelő fizikai körülmények között, külön épületben folyik. Szakos ellátottság megfelelő, a 10 fős tantestület 9 és fél státussal van feltöltve. Az iskola normál és speciális oktatást is biztosít. Negyedévenként van lehetőség osztályozóvizsga megtételére, amely nélkül nem lehet felsőbb osztályba lépni. Az idei év nagy eseménye, hogy hét 12. osztályos gyermek is készül az érettségire (hatan ma is fogvatartottak, a hetedik nemrég szabadult).

A fiatalok erőfeszítése mellett szemmel látható volt a tanárok igyekezete is: különórákkal, korrepetálással segítik a maturáló diákokat. A speciális körülmények (maga a fogvatartás, ráadásul előzetes fogvatartás, a gyerekek társadalmi helyzete és előzetes iskolázottsága) speciális megoldásokat követelnek az iskolától is. Helyes, hogy nem egyszerűen csak „papírt” akarnak adni az iskolai előmenetelről, hanem valódi, használható tudást nyújtanak nekik. Amennyiben a szakértői bizottság úgy ítéli meg, hogy a befogadott gyermek képességei nem felelnek meg évfolyama követelményeinek, hiányosságai pótlása végett felzárkóztató csoportba kerül (így fordulhat elő az, hogy a papíron magasabb osztályba járó gyerek alacsonyabb osztályba kerül). Példamutató az a gyorsaság is, ahogyan a befogadott gyermeket beiskolázzák. Itt – szemben számos bv.-intézettel – adminisztrációs nehézségek nem késleltetik, vagy nem akadályozzák meg a beiskolázást. A tanulók képességét hamar felméri, s rögvest megindulhat a munka.

Az új felnőttképzési törvény szigorította az ún. OKJ szerinti szakképesítés megszerzését. Ez megakadályozza, hogy a gyermekek javítóintézetben szakképesítést szerezzenek, mert a kötelező óraszám jelentősen megemelkedett, amit itt nem tudnának teljesíteni.

A hét minden napján, mind az iskolai osztályok, mind a délelőtti csoportok órarendjében szerepel testnevelés óra, sportfoglalkozás. A kötelező óraszámot túl rendszeresen rendeznek erőt próbáló, versenyszellemet erősítő játékos sportvetélkedőket is, a gyermekek leginkább a focizást és a kondizást szeretik.

A gyermekek a „hatnapos” aktív hetükből négy napot az iskolában, kettőt pedig „munkahelyen” vagy „foglalkoztatóban” töltenek. Kertészetben, mosodában, varrodában, vasműhelyben, kisállat-simogatóban és karbantartó mellett dolgoznak vagy éppen kézműveskednek, szőnyeget szőnek. Ahogy az egyikük mondta nekünk: „Nem unatkozom egész nap, mert fejlesztenek.”

8. Egészségügyi, pszichiátriai ellátás

Az intézetben fertőző betegek elkülönítésére is alkalmas egészségügyi részleg található, amely orvosi rendelőből és három, kétágyas betegszobából áll. A kötelezően foglalkoztatandó orvos és pszichiáter mellett heti egy alkalommal bőrgyógyász szakorvos is rendel az intézetben. A szakorvosok munkáját három szakápoló segíti.

Ha egyéb orvosi szakellátásra van szükség, akkor minden esetben rendőri kísérettel viszik ki a gyermekeket a rendelőintézetbe, a traumás sérüléseket a János Kórház látja el. A tüdőgondozó nagyon sokára ad időpontot, ami gondot okozhat például akkor, ha egy asztmás gyermeknek van szüksége gyógyszerre, neki ugyanis azt csak szakorvos írhatja fel. Ha befogadáskor nem érkeznek meg időben a gyógyszerek, be kell szerezni a szakvéleményt és a gyógyszert is.

A gyermekek fogai sok esetben nagyon rossz állapotban vannak. Az intézetben belül a szigorú előírások miatt (pl. sterilizáció helyben történő biztosítása, külön várószoba) nem lehetséges fogorvosi rendelőt kialakítani, pedig nagy szükség lenne rá. A megfigyelők álláspontja szerint kívánatos lenne a fogorvosi ellátás helybeni megoldása, figyelemmel az életkori sajátosságokra.

Komolyabb pszichiátriai betegséggel az intézet nem tud mit kezdeni, egy paranoid szkizofrén IMEI-be való átszállítását a megfigyelők tartózkodása alatt kellett megoldani (rongálások, önsértő cselekmények miatt).

A gyermekek gyógyszerert nem tarthatnak maguknál. Gyógyszerezésük az orvosok utasítása alapján a szakápolók közreműködésével történik, általában a három főétkezés alkalmával az étkező elkülönített részében.

9. Utógondozás

Az intézetben nincs utógondozotti férőhely, pedig a gyermekek társadalomba való visszaillesztésében fontos szerephez juthatna az utógondozás vagy az intézetet elhagyó gyerekek utánpótlása.

A Rendtartás a javítóintézeti nevelésre vonatkozó általános szabályok között részletesen taglalja az utógondozás kérdéskörét. A fiatalok a jogerős javítóintézeti nevelésből, ill a bv. intézetből történő szabadulásuk után a törvény rendelkezésénél fogva pártfogó felügyelet alatt állnak, tehát „utógondozásukat” a pártfogó felügyelői szolgálat segíti. Több esetben az előzetes letartóztatásból szabadlábba helyezett gyermekeknek is jelentkezniük kell a pártfogójuknál, mivel korábbi ügyükben már elrendelték a pártfogó felügyeletüket. Mindemellert az intézet keresi azokat a forrásokat, amellyel szeparált utógondozói férőhelyet tudna biztosítani az azt kérő, szabadlábba helyezett növendékeknek.

<i>Az intézetből elbocsátott fiatakorúak száma</i>	2012	2013
Jogerős ítélettel javítóintézetbe	32	20
Jogerős ítélettel büntetés-végrehajtási intézetbe	33	25
Szabadlábba helyezés (általában azért, mert a bíróság nem látta indokoltnak az előzetes letartóztatás fenntartását)	50	66
Két év alatt nem született elsőfokú ítélet, ezért az előzetes letartóztatás a törvény erejénél fogva megszűnt	2	2
Intézetből elbocsátottak száma összesen	117	113

10. Az intézet munkatársai

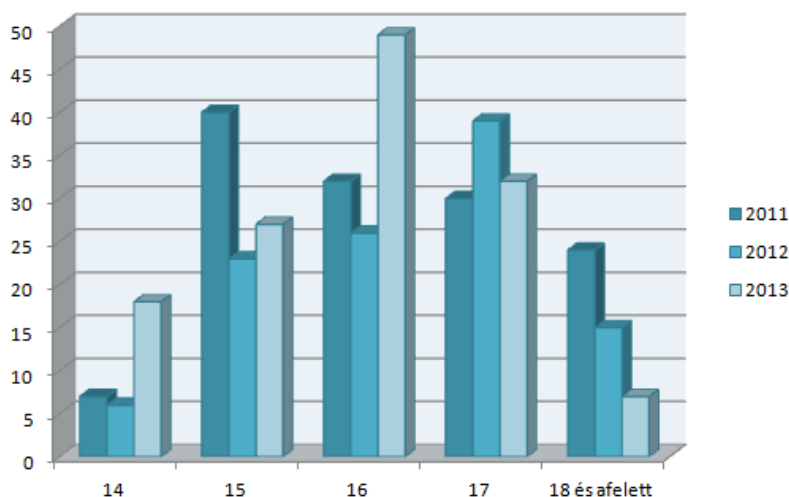
Jelenleg 112 fő az intézet állományi létszáma, ebből 110,5 fő a betöltött, a létszámot hamarosan 119 főre fogják emelni.

A státuszok számának bővítését az Intézet a rendészeti szolgálat létszámának bővítésére kívánja felhasználni. Ennek indoka az, hogy az intézetbe befogadott előzetesen letartóztatottak száma az elmúlt időszakban tartósan 100 fő körül, illetve e fölött alakul. Ez a magas létszám jelentősen növeli a rendészeti szolgálat munkatársainak terheit, amit az intézet biztonságos működése érdekében indokolt csökkenteni. A rendészeti létszám bővítését indokolja emellett az is, hogy a "B" épületben kialakított nevelési csoporthoz a biztonsági kockázat csökkentése érdekében egy rendészt szükséges folyamatosan biztosítani.

Vezetőség	4 fő	Titkárság, növendékügy	5 fő
Pszichológusok, mentálhigiénés szakemberek, terapeuták	6 fő	Délelőttös munkafoglalkozást vezető gyermekfelügyelők	12 fő
Délelőttös nevelők (tanárok) (ezen felül megbízási szerződéssel)	9,5 fő 3 fő	Délutáni nevelők gyermekfelügyelők	19 fő 6 fő
Éjszakai gyermekfelügyelők	16 fő	Rendészet	14 fő
Gazdasági hivatal	3 fő	Ápolónők	3 fő
Megbízási szerződéssel foglalkoztatott orvosok	4 fő	Karbantartás, fűtés, takarítás	6 fő
Konyha	7 fő		

11. A fogvatartott gyerekek

A gyerekek többsége 15-17 év között van, a látogatáskor ketten voltak 14 évnél fiatalabbak, akik az új Btk. hatályba lépését követően kerültek javítóintézetbe. 20 évnél idősebb gyermek nincs az intézetben.

Az intézetben fogvatartott gyermekek többsége rablás gyanúja miatt került ide előzetes letartóztatásba.

Az intézetben a gyermekek előzetes letartóztatásban töltött ideje a következőképpen alakult az elmúlt két évben:

<i>Előzetesben töltött idő</i>	2012	2013
1 hónapnál rövidebb	5	18
1-2 hónap	14	6
3-4 hónap	16	11
5-6 hónap	11	22
7-8 hónap	8	12
9-10 hónap	5	8
11-12 hónap	21	7
1 év vagy ennél több	37	29

A megfigyelők álláspontja szerint a fiatalkorúak előzetes letartóztatásának elrendelése számos esetben aránytalanul szigorú, 31 körül van évente a lopás miatt előzetes letartóztatásba került fiatalkorúak száma. Különösen igaz ez a csekély súlyú bűncselekményekre, így a lopásra, amely esetében a büntetőügyben eljáró hatóságoknak különösen ügyelniük kellene arra, hogy a fiatalkorú terhelt előzetes letartóztatása csak végső eszközként legyen alkalmazható, és a lehető legrövidebb ideig tartson.

<i>Bűncselekmény</i>	2011	2012	2013
Lopás	26	20	36
Rablás	88	67	80
Zsarolás	1	2	1
személy elleni erőszakos	13	4	2
nem erkölcs elleni	4	4	8
közrend elleni	1		
Garázdaság		2	1
visszaélés lőszerezéssel		3	
Kifosztás		3	1
halált okozó testi sértés		2	
emberölés kísérlete		2	2
Kerítés			2

12. Civil szervezetekkel való együttműködés

Az intézetben lehetőség van vallásgyakorlásra, rendszeresen járnak az intézetbe különböző vallások képviselői. A délutáni órarendben már évek óta szerepel bibliai ismeretekkel kapcsolatos foglalkozás, amelyet az intézet egyik munkatársa vezet. A foglalkozásra heti rendszerességgel sor kerül valamennyi csoport számára. A gyermekek számára ún. „Csendes szobát” alakítottak ki a nevelőotthoni egységben, ahol Balázs atya a Pázmány Péter Katolikus Egyetemről magával hozott egyetemisták segítségével kéthetente rendez foglalkozásokat. Segítenek az érettségizőknek a felkészülésben, valamint beszélgetéssel, rajzolással, énekléssel ismertetik meg a gyerekekkel az egyház tanításait és segítenek az otthoni és az intézetben felmerült problémák feldolgozásában is.

Az intézet és a munkáját támogató egyházak képviselői különös gondot fordítanak a vallási ünnepekre való felkészülésre és azok megtartására. Karácsony alkalmával a Pestszentimrei Református Gyülekezet fiataljai rendszeresen ellátogatnak az intézetbe, hogy műsorukkal megajándékozzák a gyerekeket.

A fiatalok kisebbségi önazonosságának megtartása, kulturális értékeik megőrzése érdekében – heti rendszerességgel – tart foglalkozást egy roma család, akik autentikus roma zenét és táncot tanítanak. A foglalkozások emellett alkalmasak arra is, hogy követendő, pozitív családi modellt is mutassanak a gyermekek számára.

A FICE (Nevelőotthonok Nemzetközi Szövetsége Magyarországi Egyesülete) is jár az intézetbe. Többször járt már az intézetben a Baltazar Színház, NB1-es női focisták is voltak már itt, illetve járt már a Szőlő utcában Rakonczay Gábor is, aki átevezte az óceánt.

13. Panasz

Az intézet törvényességi felügyeletét ellátó Fővárosi Főügyészség Büntetés-végrehajtási, Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Osztályának ügyészei – legalább – kéthetente törvényességi ellenőrzést tartanak az intézetben. Ilyenkor beszélgetnek az újonnan befogadott gyermekekkel és az intézetet végigjárva találkoznak a korábban befogadott növendékekkel.

Az intézet látogatói szobája előtt, továbbá az „A” épületben is (a látogatók és a gyermekek számára könnyen elérhető helyen) két-két panaszláda van kihelyezve. Az egyik ládába a gyermekek az ügyészség, a másik ládába az igazgató részére címzetten dobhatják be észrevételeiket névvel, vagy név nélkül. A panaszjog gyakorlásának lényeges aktusa az, hogy a fegyelmi eljárás alá vont gyermek a fegyelmi bizottság által meghozott írásos határozattal szemben panasszal élhet az igazgatónál. A panaszt egy héten belül meg kell vizsgálni és az ügyben kötelező döntést hozni.

Lényeges továbbá, hogy az intézet munkatársainak szakmai tevékenysége során többségében sikerül olyan viszonyt, légkört kialakítani a gyermekkel, ami elősegíti, hogy a fiatalok bizalommal forduljanak a problémáikkal a munkatársak felé.

Az igazgató minden este végigmegy a csoportokon, beszélget a gyermekekkel és a panaszládát is megnézi. Általában magázódnak, de van olyan nevelő, aki tegezi őket.

14. Dohányzás

A gyermekek 16 éves kor alatt nem dohányozhatnak akkor sem, ha a szüleik ebbe beleegyeznek, vagy ha bizonyítani tudják, hogy a gyermek évek óta folyamatosan dohányzik. A 16. életévüket betöltött fiatalok csak akkor dohányozhatnak, ha a befogadásukat megelőzően legalább egy évig rendszeresen dohányoztak és a törvényes képviselőjük írásban hozzájárulását adta ahhoz, hogy a fiatalkorú dohányozzon. A cigarettát a szülő kötelessége biztosítani: ez csak bontatlan, magyar zárjeggyel ellátott, kizárólag alacsony károsanyag-tartalmú termék lehet. A dohányzó gyermekek

legfeljebb napi öt szálát szívhatnak el az udvaron erre kijelölt helyen. A cigarettákat a csoport nevelője tartja nyilván és adja ki.

15. Munkavégzés

A gyermekek a „Zsebpénz, díjazás” cím alatt már részletezett feltételekkel dolgoznak, ill. részesülnek munkavégzésükért díjazásban. A díjazás szempontjából (is) minden munkahely azonos értékű. A munkahét hatnapos az intézetben (négy nap az iskolában, két nap a munkahelyen). Jutalomjellegű, ha a gyermek a karbantartók mellett dolgozhat.

16. Gyermekek panaszai

A megfigyelők az összes csoporttal beszélgettek, és az általános benyomás az volt, hogy a gyermekek szeretik az intézetet, a bánásmódra vagy az elhelyezési körülményekre nem panaszkodnak, sőt, dicsérik azt. Az ilyen látogatás módszertani korlátai miatt minden adatunk csak indikatív az általános bánásmóddal kapcsolatos következtetések kapcsán, de azt ki lehet jelteni, hogy ebben az intézetben nagyon nagy valószínűséggel a gyermekek az egyik legjobb helyen vannak a lehetséges magyarországi intézetek közül.

Panasz természetesen minden intézetben van, súlyos is, sajnos az általánosan jó benyomásunk ellenére ez itt sem volt másképp. A panasz azonban egyetlen nevelőre korlátozódott.

Az 5. csoportot büntető csoportnak hívják egymás között, ide helyezik a problémás gyerekeket. Itt beszélünk két fiúval, akik mindketten az egyik nevelőre panaszkodtak. A nevelőt erőszakosnak, lekezelőnek, megalázónak érzik. Volt arra is példa, hogy bántotta valamelyiküket, a falhoz szorította és megütötte. A gyerekek elmondása szerint tőle engedélyt kell kérni, hogy ha wc-re akarnak menni, és ha a megengedettnél tovább vannak a wc-n, akkor előfordul, hogy egy vödör vízzel kiönti őket. A gyerekek elmondásuk szerint többször is tettek már panaszt az igazgatónál, akiben bíznak. Az igazgató elismerte ezeknek a panaszok a létét, és jelezte, hogy a panaszok valóságtartalma nem bizonyított, de ettől függetlenül komolyan veszi őket. A megfigyelők azt javasolták a gyerekeknek, hogy ha bíznak az igazgatóban, akkor az igazgatói ládába helyezték el bármilyen sérelmes eseményt követően haladéktalanul a panaszukat, minden tanú által aláírva, és ha szükséges, akkor forduljanak további segítségért a Helsinki Bizottsághoz is.

Egyébként sok csoportban megkérdeztük, hogy kiben bíznak az intézetben, és a „Péter bácsiban” (értsd: igazgató) szinte mindenütt elhangzó válasz volt. Egyöntetűen elmondták, hogy az igazgató minden nap körbemegy az egész intézeten, és lehet vele bátran beszélni. Ez okot ad arra a bizalomra, hogy a fent leírt probléma is hamarosan – így vagy úgy – megoldódik.

Az Intézet válasza: „Ezen a helyen is hangsúlyozni kívánjuk, hogy az ötös csoport két növendéke által jelzetteket rendkívül helytelennek és sajnálatosnak tartjuk, kiküszöbölése érdekében mindent megteszünk és a pozitív irányba történő előrelépést folyamatosan kontrolláljuk.

Az 5. számú nevelési csoport a súlyosabb disszociális tünetekkel rendelkező fiatalok elhelyezésére szolgáló, reszocializációs csoport. A csoport tagjainak többségére jellemző a viselkedésben megnyilvánuló kiegyensúlyozatlanság, a szocializálatlan agresszió levezetés, az impulzivitás, az alacsony frusztrációs tolerancia, az ingerlékenység és a fokozott önérvényesítési vágy, a szabályok betartásának korlátozottsága vagy éppen képtelensége. E jellemzőikre tekintettel a csoportra és tagjaira az átlagosnál is nagyobb figyelmet kell fordítania a nevelőknek, gyermekfelügyelőknek, akik az intézet házirendjének következetes betartásával kívánnak keretet tartani, fejleszteni a gyerekek szabálykövető mechanizmusait. A Házirend szabályai alapján az intézeti napirend végrehajtásának során többségében a csoportokat egyben kell tartani, és arra kell törekedni, hogy a gyerekek felügyeletét ellátó munkatárs a csoport valamennyi tagjára rálásson. Ezzel csökkenteni lehet a biztonsági kockázatot és a fegyelemsértésre alkalmas helyzetek számát. Ebből következik, hogy nemcsak az ötös, hanem a többi nevelési csoportban is engedélyt kell kérni ahhoz, hogy a gyermek

WC-re mehesen, mivel ezen alkalmakkor a gyerek kivonja magát a felnőtt látóköréből. A visszaélések, fegyelemsértések elkerülése érdekében kötelezően betartandó szabály, hogy egy időben lehetőleg csak egy gyerek tartózkodjon a WC-n, legyen a nevelő látókörén kívül.

Ugyanezen megfontolás alapján a napirendben meghatározott tisztálkodási időben történő zuhanyozás is közvetlen felügyelet mellett, csoportosan, egymást bevárva történik. Kivételes esetben erre közvetlen felügyelet nélkül, egyesével, öt perces időkorlát betartása mellett is sor kerülhet.”